

Theo chương trình văn hóa dân tộc của đài phát thanh truyền hình Bình Thuận (đính kèm) có nêu một số thông tin bị sai lệch về lịch sử Champa, cụ thể sai lịch sử của vua Po Klaong Mah Nai.

1). NỘI DUNG

Thông tin sai lệch mà đài phát thanh truyền hình Bình Thuận đã nêu mà tôi “tua lại” và quan tâm ba nội dung tại vị trí thời gian như sau:

Nội dung 1: Phút 0:30, “Po Klaong Mah Nai là vị vua cuối cùng của vương quốc Champa.”

Nội dung 2: Phút 0:36, “Po Klaong Mah Nai lên ngôi đầu thế kỷ 17 đến năm 1627, thì nhường ngôi lại cho con rể là Po Klaong Khul”.

Nội dung 3: Phút 2:09, “đền phía bắc là thờ hoàng hậu người Chăm Po Bia Som, và đền phía Nam thờ thứ hậu người Việt.”

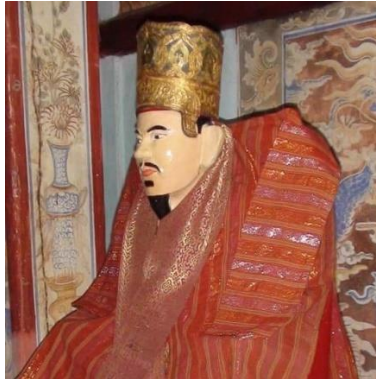
2). PHẢN BIỆN

@ **Phản biện: Nội dung 1**

Nội dung 1: “*Po Klaong Mah Nai là vị vua cuối cùng của vương quốc Champa*”. Đây là thông tin sai lệch về lịch sử Champa của đài phát thanh truyền hình Bình Thuận nói riêng và Sở Văn hóa Bình Thuận nói chung.

ĐÍNH CHÍNH

Po Klaong Mah Nai (1622-1627), là vị vua theo Hồi giáo (Islam) và rất sùng bái Islam, niên hiệu danh phận: Po Mah Taha. Theo biên niên sử Champa Sakkarai dak rai patao thì Po Mah Taha, không liên hệ thân tộc với vương triều Po Klaong Halau. Lên ngôi năm Tuất, thoái vị năm Thỏ, trị vì 6 năm, đóng đô ở Bal Canar (thôn Tịnh Mỹ, Phan Rí). Theo Hán Việt thì Po Mah Taha có tên là Bà Khắc-lượng Như-lai (1622-1627).

Hình 1. Vua Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha), 1622-1627, vị vua sùng bái Islam (Hồi giáo).

Năm 1993, đền Po Klaong Mah Nai được công nhận là di tích lịch sử và nghệ thuật quốc gia Việt Nam qua quyết định số 43/VH/QĐ ngày 7-1-1993. Trên bản bìa chú thích trước cổng vào, Sở Văn hóa Bình Thuận cũng ghi rằng: “*Po Klaong Mah Nai là vị vua cuối cùng của vương quốc Champa*”.

Theo các nhà nghiên cứu Tây phương cũng như theo biên niên sử Champa Sakkarai dak rai patao thì Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha) là vị vua thứ 18 trong biên niên sử Champa, người đã nhường ngôi lại cho vua Po Rome vào năm 1627.

Vị vua cuối cùng của vương quốc Champa là Po PhaokThe (1828-1832), chứ không phải Po Klaong Mah Nai (1622-1627) như Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bình Thuận đã nêu.

Hình 2. Vua Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha), 1622-1627, vị vua sùng bái Islam (Hồi giáo).

Phân biệt: Nội dung 2

Nội dung 2: “Po Klaong Mah Nai lên ngôi đầu thế kỷ 17 đến năm 1627, thì nhường ngôi lại cho con rể là Po Klaong Khul”. Đây là thông tin sai lệch về lịch sử Champa của đài phát thanh truyền hình tỉnh Bình Thuận.

Đỉnh chính:

Theo các nhà nghiên cứu người Pháp cũng như theo biên niên sử Champa Sakkarai dak rai patao thì trong danh sách không có vua Po Klaong Khul (Gahul). Trong lịch sử Đại Việt cũng như Champa không có ghi lại vua Po Klaong Mah Nai truyền ngôi cho vua Po Klaong Khul mà chỉ truyền ngôi cho vua Po Rome.

Theo nhiều tư liệu và theo biên niên sử Champa Sakkarai dak rai patao, Po Klaong Mah Nai (1622-1627) vị vua theo Islam đã gả con gái Than Cih hay Sucih (tín đồ Islam) và truyền ngôi cho vua Po Rome (1627-1651).

Hình 3. Po Rome (1627-1651) Po Rome được thần dân Chăm kính trọng và thờ phượng tùy theo tín đồ Ahier (Hindu thờ Allah) hay tín đồ Awal (Islam - Hồi giáo). Nếu thờ theo Yang thì Ngài có tên là Yang Po Rome (thần Po Rome). Nếu thờ theo Cei thì Ngài có tên là Cei Asit. Nếu thờ theo Atuw (Hồi Giáo) thì Ngài có tên là Cahya. Nếu thờ theo Yang Baruw (gốc Hồi Giáo) thì Ngài có tên là Po Gahluw.

Vua Po Rome (1627-1651), lên ngôi vua đóng đô ở Panduranga, hoàng hậu là bia Than Cih hay Sucih, Po Rome còn có thứ hậu là bia Than Can (người Rade hay người Kaho, có tượng bên trong tháp Po Rome). Po Rome còn có tam hậu là bia Ut (Ut; Mal. Skt.Uttara: Phương Bắc). Bia Ut: nghĩa là công chúa phương Bắc, là Công nữ Ngọc Khoa con gái thứ ba của chúa Nguyễn Phúc Nguyên. Po Rome chính thức là người có danh phận là thành viên của dòng dõi vương triều theo Islam tại Malay. Biên niên sử Malay ghi lại Khi Po Rome ở Makkah (Serembi Makkah, tức là tiểu vương quốc Kelantan-Malaysia). Tại đây, Po Rome kết hôn với công chúa Islam, chính thức mang tên Thánh Nik Mustafa, tên đầy đủ là: Nik Mustafa Bin Wan Abul Muzaffar Waliyullah. Vua trị vì tại tiểu vương quốc Kelantan hôm nay là dòng dõi của vua Po Rome. Po Rome còn có ba phu nhân khác nữa, đó là bia Laku Makam, bia Hatri và bia Sumut. Một số tài liệu về truyền thuyết Po Rome có ghi một câu: Bia Sumut tok Cam di Kut. Dựa vào thành ngữ này, người Chăm cho rằng Bia Sumut là công chúa gốc Islam.

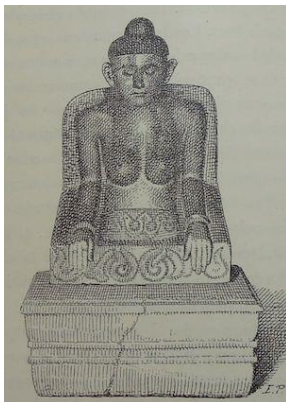
Hình 4. Vua Po Rome, niên hiệu: Nik Mustafa Bin Wan Abul Muzaffar Waliyullah. Dòng dõi vương triều theo Islam tại Serembi Makkah, thuộc tiểu vương quốc Kelantan-Malaysia. Ảnh: Internet.

Phản biện: Nội dung 3

Nội dung 3: “*đền phía bắc là thờ hoàng hậu người Chăm Po Bia Som, và đền phía Nam thờ thứ phi người Việt*”. Đây là thông tin sai lệch về lịch sử Champa của đài phát thanh truyền hình và Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bình Thuận.

Đính chính:

Po Klaong Mah Nai (1622-1627) vị vua theo Hồi giáo (Islam) và rất tôn sùng Po Allah. Po Klaong Mah Nai cũng như nhiều vua chúa khác có nhiều vợ cũng là chuyện bình thường. Hơn nữa Po Klaong Mah Nai là vị vua Hồi giáo (Islam) nên theo luật định tôn giáo lấy nhiều vợ là không có gì sai. Po Klaong Mah Nai có chính thức một hoàng hậu người Chăm là: Bia Som cùng nhiều thứ phi khác (ở đây không nhắc đến công chúa người Việt).

Hình 5. Po Bia Som (hoàng hậu Champa), vị hoàng hậu tôn sùng Islam là con gái vua Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha). Ảnh: Internet.

Theo H. Parmentier (Monuments chams de l'Annam, Public. EFEO, Paris, tập 1, 1909, tr. 38), Po Klaong Mah Nai là tên gọi của vua Po Mah Taha (1622-1627), tức là cha vợ của vua Po Rome (1627-1651). Đền của Po Klaong Mah Nai là nơi *tôn kính vua Po Mah Taha* và *vwang phi Bia Som cùng với vợ thứ khác mà người Chăm vào thời điểm đó không biết là ai*.

Trên bản bia chú thích trước cổng vào, Sở Văn hóa Bình Thuận ghi rằng: “*Đền phía Nam thờ bà thứ phi người Việt cùng và hai tượng Kut con bà*”. Nội dung này không nhắc đến trong nhiều tư liệu Chăm cũng như tư liệu Pháp. Vậy hỏi: *Sở Văn hóa Bình Thuận tạo dựng câu chuyện thứ phi người Việt (Nguyễn Thị Ngọc Thương) là dựa vào cơ sở nào, tư liệu nào?* đề nghị Sở Văn hóa Bình Thuận hãy giải thích.

Hình 6. Po Bia Som (hoàng hậu Champa), vị hoàng hậu tôn sùng Islam là con gái vua Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha). Ảnh: Internet.

Đền vua Po Klaong Mah Nai đã bị cháy vào cuối thế kỷ XIX, sau đó người Chăm tiếp tục tu sửa mới. Năm 1964, đền Po Klaong Mah Nai được trùng tu bởi tiểu đoàn 55 của quân lực Việt Nam Cộng Hòa.

Năm 1993, đền Po Klaong Mah Nai được công nhận là di tích lịch sử và nghệ thuật quốc gia Việt Nam qua quyết định số 43/VH/QĐ ngày 7-1-1993.

Quần thể kiến trúc đền thờ vua Po Klaong Mah Nai có 5 phòng thờ, 3 phòng chính ở phía sau gồm: phòng Po Klaong Mah Nai ở giữa, phòng bên trái Hoàng hậu người Chăm Po Bia Som và hai tượng Patuw Kut con của bà. Bên phải là phòng bà thứ phi và hai tượng Patuw Kut con của bà. Hai phòng phía trước là nơi chờ đợi, đặt lễ vật, chỉnh đốn trang phục trước khi thực hiện nghi lễ bên trong đền (bimong).

Tất cả các pho tượng ở đền Po Klaong Mah Nai được coi là những tác phẩm điêu khắc nghệ thuật quý giá của nền điêu khắc cổ Champa. Tượng vua Po Klaong Mah Nai được tạc bằng một khối đá xanh với nghệ thuật điêu khắc tinh tế và độc đáo, pho tượng tả cảnh nhà vua đang ngự triều, đầu đội Vương miện oai nghiêm.

Hình 7. Một số bảo vật trong đền Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha).
Ảnh: Internet.

Hình 8. Po Bia Som (hoàng hậu Champa), vị hoàng hậu tôn sùng Islam là con gái vua Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha) và Bộ chụp tóc của hoàng hậu Bia Som. Ảnh: Internet.